INSTITUTE OF CATALYSIS
BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
1113 Sofia, Bulgaria
Tel.: (+359 2) 9793563
E-mail: icatalys@ic.bas.bg

ИНСТИТУТ ПО КАТАЛИЗ
БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
1113 София
Тел.: (02) 9793563
Ел. поща: icatalys@ic.bas.bg

УТВЪРДИЛ:

ДИРЕКТОР: /п/

/Доц.д-р С. Минковска - Додова/

Е Т И Ч Е Н К О Д Е К С

1. Основни принципи

1.1. Ученият трябва непрекъснато да разширява познанията си и да увеличава професионалната си квалификация.

1.2. Ученият е длъжен да поддържа критично отношение към професионалните си дейности; фактите и доказателствата трябва винаги да стоят на по-високо ниво от мненията на авторитетите в науката.

1.3. Ученият трябва да се противопоставя на неправилното използване на научните постижения и особено на тяхното прилагане срещу човечеството.

1.4. Ученият трябва да брани свободата на науката: не само свобода да избереш научни проблеми и методите, чрез които да ги разрешиш, но също така и свободата на мисълта и словото. Въпреки това, ученият е длъжен да се съобразява с ограниченията, наложени от законодателството (напр. държавни тайни, патентни права). Ученият трябва да протестира срещу наложени изисквания за лоялност към политическите власти или различни институции, ако това ограничава свободата на науката.

1.5. Ученият не трябва да прилага субективни, шувинистични, расистки или политически критерии в научната си работа.

1.6. В случаи, в които принципите на научна етика противоречат на други основни етични ценности, ученият трябва да направи избор въз основа на своите собствени морални разбирания.

1.7. Ученият е длъжен да предпазва научната общност от хора с неподходяща квалификация, както и от използването на научни идеи за популистки или демагогски цели.

1.8. Ученият не трябва да повишава или подкопава професионалната репутация на друг учен чрез прилагане на неморални средства.

1.9. Ученият няма право да изисква от своите сътрудници и подчинени да действат в противоречие със законодателството и научната етика.

2. Ученият като творец

2.1. Ученият трябва да спазва международните и националните закони за авторските права. Всяко нарушаване на тези правила може да бъде считано за плагиатство и нарушаване на закона за авторското право.

2.2. Само истинско, творческо участие може да определи някой за автор на научно постижение или публикация. За останалите дейности се изказва благодарност. При публикации от няколко автора подреждането им се решава от самите автори.

2.3. Основната мотивация на учения трябва да бъде вътрешното влечение за изучаване на закономерностите в природата и обществото, желанието за постижения в съответното направление на науката, а не кариеризъм или материално облагодетелстване.

2.4. Ученият има моралното и правно основание да защитава своя научен приоритет.

2.5. Ученият е длъжен да бъде коректен към своя работодател или спонсор. В същото време, той трябва да представя научните данни по обективен начин без да взима под внимание очакванията им за резултатите и заключенията.

2.6. Научните изследвания трябва да бъдат провеждани така, че да не накърняват човешкото достойнство и да не са в противоречие с принципите на хуманитаризма и човешките права. Изследвания, в които човешки същества са обект, трябва да бъдат провеждани в съответствие с международно приетите морални правила, спазвайки принципа за доброволното участие в тях, анонимността и конфиденциалността. Ако обектът на изследване е непълнолетен, е необходимо да бъде взето разрешение от неговите родители или настойници. На човека, обект на изследване, трябва да се гарантира пълна безопастност както и възможността да оттегли своето участие по всяко време.

Лицето, което е обект на изследване трябва да бъде запознато с характера, целта, начините на взимане на материал (напр. биопсия) и очакваните резултати от него. Изследвания върху хора с ограничена свобода (напр. затворници) не трябва да бъдат провеждани.

2.7. Опити върху лабораторни животни трябва да бъдат провеждани по начин, предпазващ ги от болка и страдания.

2.8. Научните изследвания трябва да бъдат провеждани по начин, по който не се нанася вреда на околната среда и човека.

2.9. Ученият трябва да представя честно резултатите от своите изследвания.

2.10. Ученият има правото и задължението да информира обществото за своите постижения като е желателно да се въздържа от публичност. Да се избягва използването на титли и научни степени в области и дейности извън компетентността му.

3. УЧЕНИЯТ КАТО ПРЕПОДАВАТЕЛ И СЪЗДАТЕЛ НА НАУЧНИ ШКОЛИ

3.1. Ученият подбира последователи в науката на базата на личните им високи професионални и етични качества. При привличането на нови поколения в науката ученият трябва да се бори с всички опити за корупция, протекция или дискриминация.

3.2. Ученият трябва да обръща специално внимание на талантливите ученици, да окуражава тяхното активно участие в изследванията. Ученият трябва да служи за пример на учениците и сътрудниците си чрез своите познания, умения и етични принципи.

3.3. Ученият не трябва да приема никакви незаконни плащания от своите студенти за това, че ги обучава или консултира.

3.4. Ученият трябва да избягва авторитарния подход при ръководене, да спазва принципите на демокрацията и колегиалното поведение.

4. УЧЕНИЯТ КАТО РЕЦЕНЗЕНТ

4.1. Ученият е отговорен за даването на безпристрастно мнение за научните публикации или дисертации.

4.2. По време на изготвянето на рецензии, връзки с всякакви заинтересовани лица са недопустими. Ръководителят или съавторите не могат да участват в оценката на работата.

4.3. Рецензирането на научна публикация трябва да става строго конфиденциално. Ученият трябва да приема за рецензия само работи от неговата компетентност.

5. УЧЕНИЯТ КАТО ЕКСПЕРТ

5.1. Ученият се заема с изготвянето на експертна оценка, само ако тя е в областта на неговата специализация и е базирана на неговото собствено познание и експертиза.

5.2. В случай на недостиг на експерти в дадена област, ученият трябва да съдейства да бъдат привлечени международни експерти, като те се подбират по обективни критерии.

5.3. Когато подготвя експертна оценка ученият не трябва да взима под внимание очакванията на работодателя или спонсора, да не се поддава на техния натиск, който би оказал влияние върху съдържанието на експертизата.

5.4. За да бъдат избегнати подозрения в пристрастие или предубеденост, ученият трябва да откаже изготвяне на експертна оценка, ако неговите заключения могат да бъдат свързани по някакъв начин с личния му интерес.

5.5. Информацията, придобита по време на експертната оценка, има конфиденциален характер и не може да бъде огласявана без разрешение на авторите.

5.6. Резултатите от експертизата трябва да бъдат предоставени на авторите.

5.7. Експертът следва да бъде отхвърлен при установяване на пристрастност– роднински връзки или априорно субективно лично мнение или отношение.

6. УЧЕНИЯТ КАТО ПАРТНЬОР В НАУЧНИ ДИСКУСИИ

6.1. Научните дискусии и полемики се считат за основни форми на научната дейност.

6.2. Ученият трябва да е убеден, че критиките, дискусиите и полемиките се провеждат в съответствие с принципите на егалитаризма (без значение на научните степени и титли), избягвайки лични обиди.

7. УЧЕНИЯТ КАТО ПРОПАГАНДАТОР НА НАУКАТА

7.1. Ученият трябва да пропагандира научните постижения. Той трябва да се противопоставя на псевдонаучните теории, скрити зад научна фразеология.

7.2. Ученият е длъжен да спазва правото на обществото да бъде информирано за научните постижения; той трябва да се противопоставя на всички усилия за заблуда на обществото, забавяне или изкривяване на информацията.

8. Ученият като член на обществото

8.1. Ученият трябва да използва своите познания, интелект и авторитет в практически дейности в полза на обществото.

8.2. Ученият трябва да взима участие в дейностите на научната общност.

8.3. Ученият не трябва да позволява неговият научен авторитет да бъде използван за публицистични цели, популизъм или пропаганда.

8.4. Ученият, който заема държавна или административна длъжност, не трябва да изоставя етичните принципи на учен, залегнали в този кодекс.

9. Заключителни разпоредби

Етичния кодекс е актуализиран към Януари 2011 и е в сила от момента на актуализация.